

Muistio 4.12.2015

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta ja maa- ja metsätalousministeriön asetus laitosten elintarvikehygieniasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta

TIIVISTELMÄ

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (1367/2011) ja maa- ja metsätalousministeriön asetusta laitosten elintarvikehygieniasta (795/2014) esitetään muutettavaksi. Muutosten tarkoituksena olisi sekä luopua ns. dioksiinipoikkeuksen alaisten kalastustuotteiden lisämerkinnästä että tarkentaa asetuksissa olevaa kohtaa silakan ja kilohailin vapautuksesta EU-lainsäädännössä olevasta jäädyttämisvaatimuksesta. Silakan ja kilohailin vapauttaminen jäädyttämisvaatimuksesta notifiointia komissiolle ja muille jäsenvaltioille 1.6.2015 ja notifiointikäsitteily päättyi 2.12.2015. Notifiointimenettelyllä varmistettiin, että suolattujen ja/tai marinoitujen silakka- ja kilohailituotteiden valmistus on jatkossakin mahdollista Suomessa. Suolattuja ja/tai marinoituja silakka- ja kilohailituotteita, joihin vapautusta jäädyttämisvaatimuksesta sovellettaisiin, ei saisi toimittaa muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden markkinoille. Asetukset tulisivat voimaan 15.12.2015.

TAUSTAA

Komission vierasaineasetuksessa (EY) N:o 1881/2006 säädetään ns. dioksiinipoikkeuksesta ja poikkeuksen alaisten kalastustuotteiden rajaamisesta vain kansallisille tai tiettyjen jäsenvaltioiden markkinoille, mutta asetuksessa ei vaadita tuotteille mitään lisämerkintää. Laitoksista lähtevät kalastustuotteet on merkittävä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen (EY) N:o 853/2004 mukaisesti tunnistusmerkillä. Suomen kansallisessa lainsäädännössä on vaadittu dioksiinipoikkeuksen alaisilta kalastustuotteilta lisämerkintä, tunnistusmerkin ympärillä oleva suorakaidemerkki.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksessa (EY) N:o 853/2004 säädetään tiettyjä kalastustuotteita koskevasta jäädyttämisvaatimuksesta, josta on mahdollista antaa pyydetylle kalalle kansallinen vapautus epidemiologisten tietojen perusteella, toimivaltaisen viranomaisen luvalla. EU:n jäädyttämisvaatimus johtuu tietyistä kalastustuotteiden loisista, mm. *Anisakis*, joita kalan käsittely (esim. suolaus tai marinointi) ei riitä tuhoamaan. Komission ohjeessa edellytetään kansallisen vapautuksen notifiointia komissiolle ja muille jäsenvaltioille. Kansallisen vapautuksen saaminen jäädyttämisvaatimuksesta vaatii komission ja muiden jäsenvaltioiden hyväksynnän.

Suomi on antanut kansallisessa lainsäädännössä vapautuksen jäädyttämisvaatimuksesta silakalle ja vuodesta 2014 alkaen myös kilohailille, epidemiologisen tiedon perusteella, mikä on mahdollistanut silakka- ja kilohailipuolisäilykkeiden ja perinteisten silakkamarkkinatuotteiden tuotannon. Raaka-aineen jäädyttäminen ennen näiden tuotteiden valmistusta ei tule kyseeseen laadullisten ja makuun liittyvien syiden vuoksi, ei myöskään valmiin tuotteen jäädyttäminen. Silakan vapautus jäädyttämisvaatimuksesta oli voimassa jo Suomen liittyessä EU:hun. Suomessa on syöty perinteisiä silakkatuotteita satoja vuosia ilman yhtään todettua ihmisen *Anisakis*-tapausta.

Evira toteutti tutkimusprojektin Itämeren kalojen zoonoottisista (ihmisiin tarttuvista) loisista v. 2012-2014 ja selvitys tuki silakan ja kilohailin vapauttamista jäädyttämisvaatimuksesta. Silakan ja kilohailin vapauttaminen jäädyttämisvaatimuksesta notifiointia komissiolle ja muille jäsenvaltioille

1.6.2015 ja notifiointikäsitteily päättyi 2.12.2015. Komissio ei antanut Suomen notifikaatiosta lausuntoa, ja Euroopan unionin jäsenvaltioista vain Espanja antoi lausunnon.

Suomen elintarviketeollisuus käyttää ja jalostaa Itämerestä, Suomen lähivesiltä (ICES-osa-alueet 29-32) pyydettyä silakkaa ja kilohailia. Suomessa on käytössä kuusiportainen (000-III) silakan kokoluokitus. Perinteiset suolatut ja/tai marinoidut silakkatuotteet valmistetaan kansallisen kokoluokan 0-I silakkafileistä, jotka ovat pituudeltaan 17-21 cm.

LAINSÄÄDÄNTÖ

EU-lainsäädäntö

Komission tiettyjen elintarvikkeissa olevien vierasaineiden enimmäismäärien vahvistamisesta antaman asetuksen (EY) N:o 1881/2006 (*komission vierasaineasetus*) 7 artiklan 4 ja 5 kohdissa säädetään, että Suomella on lupa sallia asetuksen liitteen enimmäismääriä suurempia dioksiinipitoisuuksia ja/tai dioksiininkaltaisten PCB -yhdisteiden pitoisuuksia sisältävien, alueellaan käytettäväksi tarkoitettujen, Itämeren alueelta luonnosta pyydettyjen lohen (*Salmo salar*), yli 17 cm:n mittaisen silakan (*Clupea harengus membras*), nieriän (*Salvelinus spp.*), jokinahkiaisen (*Lampetra fluviatilis*) ja taimenen (*Salmo trutta*) ja niistä saatavien tuotteiden markkinoille saattaminen tietyin edellytyksin. Edellä mainittuja kalastustuotteita saa saattaa myös Ruotsin markkinoille ja lohta lisäksi Latvian markkinoille.

Euroopan parlamentin ja neuvoston eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä antaman asetuksen (EY) N:o 853/2004 (*eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus*) 5 artiklassa säädetään terveyst- ja tunnistusmerkinnästä.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III VIII jakson III luvun D kohdassa säädetään tiettyjä kalastustuotteita koskevasta jäädyttämisvaatimuksesta. Alakohdan 3 c mukaan elintarvikealan toimijan ei tarvitse suorittaa alakohdan 1 mukaista jäädyttämiskäsittelyä pyydytyille kalastustuotteille, jos epidemiologisen tiedon perusteella alkuperäinen pyyntialue ei aiheuta loisten esiintymiseen perustuvaa terveysvaaraa, ja toimivaltainen viranomais antaa siihen luvan.

Kansallinen lainsäädäntö

Maa- ja metsätalousministeriön laitosten elintarvikehygieniasta antaman asetuksen (795/2014) (*laitosasetus*) liitteen 2 9.3. luvussa säädetään kalastustuotteiden dioksiini- ja PCB -yhdisteiden pitoisuuksiin liittyvistä erityisvaatimuksista. Vain Suomen, Ruotsin tai Latvian markkinoille tarkoitetut kalastustuotteet on merkittävä tunnistusmerkin ympärillä olevalla suorakaiteen muotoisella lisämerkinnällä ja vaatimus koskee myös silakoita (*Clupea harengus membras*), joita ei ole kokoluokiteltu tiettyjen kalastustuotteiden kaupan pitämistä koskevien yhteisten vaatimusten vahvistamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2406/1996 mukaisesti. Laitosasetuksen liitteen 3 2.8 luvun kohdassa 2 säädetään, että kalastustuotteita käsittelevän laitoksen omavalvonnan tukijärjestelmässä on oltava kuvaus, miten varmistetaan, että kalastustuotteet täyttävät dioksiini- ja PCB -yhdisteiden pitoisuuksiin liittyvät erityiset vaatimukset.

Laitosasetuksen liitteen 1 luvun 4 3 e -kohdan mukaan kaupallisessa asiakirjassa on oltava tiedot ehdoista ja rajoituksista niille elintarvikkeille, joiden markkinoille saattamiseen liittyy erityisehtoja. Laitosasetuksen liitteen 3 luvun 1.3 3 b -kohdan mukaan omavalvonnan tukijärjestelmässä

elintarvikkeita koskeviin ohjelmiin on sisällyttävä kuvaus siitä, miten elintarvikkeet, joiden markkinoille saattamiseen liittyy erityisehtoja, pidetään merkittynä erillään muista elintarvikkeista.

Laitosasetuksen liitteen 2 9.2. luvun 2 kohdassa säädetään, ettei eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson VIII luvun III kohdan D mukainen jäädyttämisvaatimus koske silakkaa (*Clupea harengus membras*) eikä kilohailia (*Sprattus sprattus*).

Maa- ja metsätalousministeriön ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta antaman asetuksen (1367/2011) 13 § 2 momentissa säädetään, ettei eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson VIII luvun III kohdan D mukainen jäädyttämisvaatimus koske silakkaa (*Clupea harengus membras*) eikä kilohailia (*Sprattus sprattus*).

TAVOITTEET

Ehdotusten tarkoituksena olisi luopua ns. dioksiinipoikkeuksen alaisten kalastustuotteiden lisämerkinnästä sekä tarkentaa asetuksissa olevaa kohtaa silakan ja kilohailin vapautuksesta EU-lainsäädännössä olevasta jäädyttämisvaatimuksesta.

VAIKUTUKSET

Ehdotuksilla ei olisi merkittäviä vaikutuksia kalastustuotteita käsitteleville laitoksille nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Kalastustuotteita käsittelevien laitosten ja niitä valvovien (kunnan) valvontaviranomaisten hallinnollista taakkaa keventäisi luopuminen ns. dioksiinipoikkeuksen alaisten kalastustuotteiden lisämerkinnästä.

Silakan ja kilohailin vapautus jäädyttämisvaatimuksesta on jo nykyisessä kansallisessa lainsäädännössä. Vapautus jäädyttämisvaatimuksesta olisi mahdollinen vain niiden silakka- ja kilohailituotteiden osalta, joita ei toimiteta muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden markkinoille. Silakka- ja kilohailituotteita, joihin sovelletaan vapautusta jäädyttämisvaatimuksesta, ei käytännössä muutenkaan toimiteta muiden EU:n jäsenvaltioiden markkinoille, joten rajauksella ei olisi merkittävää taloudellista vaikutusta, vaikka se hieman lisäksi kalastustuotteita käsittelevien laitosten ja niitä valvovien (kunnan) valvontaviranomaisten hallinnollista taakkaa. Kala-alalle on erittäin tärkeää saada pitää silakkaa ja kilohailia koskeva vapautus jäädyttämisvaatimuksesta voimassa.

VALMISTELU

Asetusluonnokset on valmisteltu virkатыönä ja yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön elintarvikelainsäädännön ja valvonnan jaoston (ELV) alaisen ELV -kalastustuotteet - asiantuntijaryhmän kanssa, johon kuuluu jäseniä maa- ja metsätalousministeriön lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto Evirasta, Helsingin kaupungilta, Helsingin yliopistosta, Elintarviketeollisuusliiton Kalateollisuusyhdistyksestä, Päivittäistavarakauppayhdistyksestä sekä kala-alan järjestöistä (Suomen Ammattikalastajaliitto, Suomen Sisävesiammattikalastajat, Suomen Kalankasvattajaliitto, Suomen Kalakauppiasliitto). Asetusluonnokset olivat kansallisella lausuntokierroksella 18.6.-7.8.2015 ja lausuntoja saatiin yhteensä 11 kappaletta seuraavilta tahoilta: Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto, Päivittäistavarakauppayhdistys, Suomen Ammattikalastajaliitto, Suomen Kalakauppiasliitto, Elintarviketeollisuusliitto, Suomen Kalankasvattajaliitto, Suomen

Kuntaliitto, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ja ympäristöministeriö. Lausunnoissa asetusmuutoksia kannatettiin, ja lausunnoissa olleet vähäiset kommentit pyrittiin huomioimaan. Notifiointikäsitellyssä vain Espanja antoi lausunnon asetusluonnoksista, ja Espanjan kommentit pyrittiin myös huomioimaan mahdollisuuksien mukaan. Komissio ei antanut asetusluonnoksista lausuntoa.

VOIMAANTULO

Asetusmuutokset tulisivat voimaan 15.12.2015. Kalastustuotteissa saisi kuitenkin edelleen käyttää tunnistusmerkin ympärillä olevaa suorakaidemerkintää niin kauan kuin kala-alan laitoksella olisi varastossaan pakkausmateriaalia, johon kyseinen merkintä on valmiiksi painettu.

YKSITYISKOHTAINEN SISÄLTÖ

Ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1367/2011) (elintarvikehuoneistoasetus) muuttamisesta (xxx/2015)

Asetuksen 13 § (liha- ja kalastustuotteiden sekä elävien simpukoiden myynti) 2 momentti muutettaisiin tarkentamalla kohtaa siten, ettei eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson VIII luvun III kohdan D mukaista jäädyttämisaatimusta sovellettaisi pyydettyyn silakkaan (*Clupea harengus membras*) ja kilohailiin (*Sprattus sprattus*) eikä niistä valmistettuihin tuotteisiin. Tuotteet on nostettu kalalajien (silakan ja kilohailin) rinnalle, sillä EU-lainsäädännön jäädyttämisaatimus koskee sekä raaka-aine -kalastustuotteita että valmiita tuotteita. Sana ”pyydetty” on lisätty notifikaatiokäsittelyssä Espanjan antaman lausunnon vuoksi.

Ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi laitosten elintarvikehygieniasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (795/2014) (laitosasetus) muuttamisesta (xxx/2015)

Asetuksen liitteen 2 (Eri toimialojen laitosten rakenteelliset ja toiminnalliset lisävaatimukset) luku 9.3. (kalastustuotteiden dioksiini- ja PCB -yhdisteiden pitoisuuksiin liittyvät erityisvaatimukset) kumottaisiin tarpeettomana. Luvussa viitataan komission vierasaineasetuksen (EY) N:o 1881/2006 kalastustuotteiden dioksiini- ja PCB -yhdisteisiin liittyviin erityisvaatimuksiin, ja säädetään, että vain Suomen, Ruotsin tai Latvian markkinoille tarkoitetut kalastustuotteet on merkittävä tunnistusmerkin ympärillä olevalla suorakaiteen muotoisella lisämerkinnällä ja vaatimus koskee myös silakoita (*Clupea harengus membras*), joita ei ole kokoluokiteltu tiettyjen kalastustuotteiden kaupan pitämistä koskevien yhteisten vaatimusten vahvistamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2406/1996 mukaisesti. Samoin asetuksesta poistettaisiin laitosasetuksen liitteen 3 (Laitoksen omavalvonta) 2.8 luvun (Kalastustuotteita käsittelevä laitos) kohta 2, jonka mukaan kalastustuotteita käsittelevän laitoksen omavalvonnan tukijärjestelmässä on oltava kuvaus, miten varmistetaan, että kalastustuotteet täyttävät dioksiini- ja PCB -yhdisteiden pitoisuuksiin liittyvät erityiset vaatimukset. Numerointi muuttuisi ja nykyinen kohta 3 siirtyisi uudeksi kohdaksi 2. EU-lainsäädännössä ei ole vaatimusta lisämerkinnästä, ja kansallisesta vaatimuksesta halutaan luopua.

Asetuksen liitteen 2 (Eri toimialojen laitosten rakenteelliset ja toiminnalliset lisävaatimukset) luvun 9 (Kalastustuotteita käsittelevä laitos) luvun 9.2. (Toiminnalliset lisävaatimukset) alakohta 2 muutettaisiin tarkentamalla kohtaa siten, ettei eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson VIII luvun III kohdan D mukaista jäädyttämisaatimusta sovellettaisi pyydettyyn silakkaan (*Clupea harengus membras*) ja kilohailiin (*Sprattus sprattus*), eikä niistä valmistettuihin tuotteisiin, edellyttäen, että kyseisiä tuotteita ei toimitettaisi muiden Euroopan

unionin jäsenvaltioiden markkinoille. Tuotteet on nostettu kalalajien (silakan ja kilohailin) rinnalle, sillä EU-lainsäädännön jäädyttämisvaatimus koskee sekä raaka-aine -kalastustuotteita että valmiita tuotteita. Mahdollisuus käyttää vapautusta jäädyttämisvaatimuksesta rajattaisiin niihin silakka- ja kilohailituotteisiin, joita ei toimiteta muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden markkinoille. Sana ”pyydetty” on lisätty notifikaatiokäsittelyssä Espanjan antaman lausunnon vuoksi.

Laitosasetuksen liitteen 1 (Laitosten rakenteelliset ja toiminnalliset vaatimukset) luvun 4 (Kaupalliset asiakirjat) 3 e -kohdan mukaan kaupallisessa asiakirjassa on oltava tiedot ehdoista ja rajoituksista niille elintarvikkeille, joiden markkinoille saattamiseen liittyy erityisehtoja. Laitosasetuksen liitteen 3 (Laitoksen omavalvonta) luvun 1.3 (Tukijärjestelmä) 3 b -kohdan mukaan omavalvonnan tukijärjestelmässä elintarvikkeita koskeviin ohjelmiin on sisällyttävä kuvaus siitä, miten elintarvikkeet, joiden markkinoille saattamiseen liittyy erityisehtoja, pidetään merkittyinä erillään muista elintarvikkeista. Näillä vaatimuksilla varmistettaisiin ns. dioksiinipoikkeuksen alaisten kalastustuotteiden toimittaminen vain kotimaan (tai Ruotsin) markkinoille (tai lohen toimittaminen Latvian markkinoille), sekä se, ettei silakka- ja kilohailituotteita, joihin sovellettaisiin vapautusta jäädyttämisvaatimuksesta, toimitettaisi muiden EU:n jäsenvaltioiden markkinoille.